

Učiteljski Tovariš

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Varčujmo s časom! — Higijena doma in v šoli. — O kvinkvenijah. — Učiteljski pravnik. — Zmes. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Duševna kultura na Kavkazu. — Jubilejska samopomoč. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica upravnistva.

Varčujmo s časom!

(Dopis mladega učitelja „Češkemu Učitelju“.)

Mlad učitelj, ki je stopil iz učiteljskega stanja, prenapolnjen z mislimi o vznesenosti učiteljskega stanu, navdušen za delo prosvete, je odločen delati za napredek svojega naroda. — Črez nekaj let govori o izgubljenih idealih.

Res, za današnjih gmotnih naših razmer se je težko vzdržati na višini mladeniških misli. Toda dolžnost vseh, ki želé, da bi bil naš stan spoštovan, kakor to zaslučuje, je, delati vse, kar pripomore učiteljskemu stanu do ugleda. Poleg bede prispeva k preziranju stanu naša nizka naobrazba. Učiteljski kandidat je po maturi ponosen na svoje znanje, ki je pripoznano po tiskani poli. Ko pa stopi v življenje, spozna, kako malo ve. Marsikaterega vzpodbuja to spoznanje teh razmer k večjemu naporu za vzgojo in naobrazbo samega sebe, drugi ohlajen pobegne, tretji dela domišljavo gospoda, modrijana, a pri tem se izogiblje vsem razgovorom, ki le malo dišijo po vedi. Da bi se vsaj v nečem izkazal, se poprime raznih drobnosti. Eden je izvrsten kvartopirec, drugi muzikant, tretji občinski pisar, četrti družabnik, peti je v drugem

velikan. Tako žrtvujejo najmlajši učitelji večino časa malenkostnim stvarjem v svojo veliko škodo. Prva skrb je „pridobiti šoli prijatelje“, a to s čestim stikom z občinstvom. Po mnenju teh pa drugače to ni možno, nego — z obiskovanjem krčem. Tako se prebije mnogo draglega časa; takšno „krčmarjenje“ postane črez čas navada in potreba.

Drugi — idealisti — žrtvujejo ves čas nestanovskim društvom. Sebi, svojemu počitku in naobrazbi ne dovolijo niti trenutka. Na učiteljskih se ne priljubi gojencem niti literatura, niti veda. Ta hiba podpira novega učitelja v društvenem delovanju, kjer ni za današnjih razmer širšega razgleda. Tu zadostuje, ako ume učitelj hitro in mnogo pisati. Vsa društva ponujajo takoj tajništvo, zapisnikarstvo in enake pisalne šarže. Mladeniška želja po časteh zavaja k prejetanju vseh možnih društvenih oskrbovanj; v njih potopi učitelj vse svoje boljše misli. Vso energijo izčrpava v prospeh društva in misli, da je delal za narod ali vsaj za občino. Zase nima od prostega časa niti najmanjše koristi. Po „položenih“ izpitih stopa dalje po stari cesti. Tako minejo leta, z njimi pride omrzlost, preide veselje do javnega dela (društvenega); potem šele vidi mladi

Higijena doma in v šoli.

Spisal primarij dr. V. Gregorič.

(Dalje in konec.)

Poleg tega so navedene še razne določbe glede oprave itd., katere pa preidem, ker bi me to predaleč zavedlo.

Oglejmo si tedaj, v koliko zadostujejo ti predpisi zahtevane higijene. Kakor povsod, moramo tudi tu med razmerami na kmetih in v mestih razločevati. Kmetiški otrok hodi že itak dlje časa po čistem zraku v šolo in je tudi doma vedno zunaj. Drugače je pa z otrokom v mestu. Kolikokrat ne pride ves teden drugam, ko po zaprašenih ulicah z doma v šolo in nazaj, sedi torej takorekoč vedno v slabem zraku. Poleg tega so mestni otroci šibkejši. Kaj čuda, če imajo slabo barvo, če so telesno slabo razviti. Zatorej je treba pri mestnih šolah v prvi vrsti gledati na to, da se vsaj predpisi zakona strogo izpolnujejo, saj se gre tu za zdravje, in če so tudi stroški za take higijenične naprave od začetka visoki, se nam tisočkrat povračajo, saj se gre tu za bodočnost našo, za mladino, katero hočemo imeti zdravo na duhu in telesu.

V prvi vrsti bi bila torej naloga vsakega šolskega vodje v posebno za to sklicani konferenciji z učiteljskim osebjem posvetovati se o higijeničnih razmerah šolskega poslopja ter v posebni spomenici navesti vse nedostatke in pomanjkljivosti ter energično skrbeti, da se ti nezakoniti nedostatki odpravijo in v prihodnje zabranijo. Vzajemno z učiteljstvom bi pa moralo tudi delovati zdravstveno nadzorstvo od za to poklicanih organov. Natančna poročila o nedostatkih pri zdravstvenem nadzoru bi se morala predložiti šolskim nadzorovalnim oblastim. Vsaj vsaka dva meseca naj bi se sklicala konferencija nalašč v to svrhu, h kateri se tudi oficijelno povabi zdravstveni zastopnik. Razgovarjalo bi se o tem, kako funkcionirajo higijenične naprave in katere nedostatke je treba odpraviti. Dela bi bilo seveda malo več, a trud bi se stotero izplačal, zakaj merodajne oblasti gledajo le na taka uradna poročila, in če ta redno dohajajo, se tako nadziranje tudi vdomači in funkcionira redno. Glavna točka vsega bi pa bila uvedba pouka o higijeni v ljudske šole.

Zakaj pa ne funkcionirajo te zdravstvene naredbe v toliko slučajih? Zato, ker nimamo zadostno izvežbanega

mož nenaravnosti, nepotrebnosti, površnost, neha z društvovanjem in počiva na svojih lovorih. Po njem se poprime društev mlajši kolega. Omrzelost prehaja iz društvenega življenja tudi v neprijaznost napram učiteljskim društvom, v neprijaznost napram lastni organizaciji.

Med nami mladimi so nekateri tudi ponosni na svojo lepoto; ti igrajo ženine. Z ljubkovanjem, sestanki in dopisovanjem porabijo ves čas.

Nekje se učitelj meša v mestne spore; tu izgubijo z raznimi shodi, s pisanjem v krajinske liste vso delavnost in vso radost na življenju.

Izmed kolegov na deželi se jih vda večina gospodarstvu in muziki. Iz prvih postanejo kmetje, iz drugih pa orglarci (časih pravi mežnarji). Pri orglarstvu je jako mnogo suženjstva in beraštva še več, plače pa zelo malo. Štel sem v gotovih slučajih, da dobi učitelj za uro, ki jo žrtvuje cerkveni godbi, 10 h. Prepisovanje not je poleg tega pridavek. Spoznal sem nekoliko nadučiteljev v okolišu svojega poprišča in o vseh smem trditi, da niti desetino časa pošolne žrtvujejo šoli ali stanu, a nasprotno pa ves čas posvečujejo orglarstvu.* V mnogih slučajih celo zanemarjajo rodbino radi teh skrbi. Ako zberemo vse, kar smo navedli (neglede na druga dela vsled bede, kakor popravljanje ur, pisarenje itd.), vidimo, da žrtvuje učiteljstvo mnogo časa nepotrebnim stvarjem. Pri nedostatni naobrazbi iz učiteljišč je treba svoj čas drugače porabiti.

*) To je žalostna istina; orglarstvo zelo zavira uspešen napredek ljudskega šolstva; poleg tega je pa ta krvavo zaslužen postranski zaslužek v današnjih razmerah nečasten za naš stan; orglavca vsakdo kritikuje; temu ni všeč to, temu ne drugo in naposled ga pa še kaplan osramoti s prižnice, kar se je te dni zgodilo v Dobropoljah na Dolenjskem. Vrli mož je na te besede takoj vstal ter šel s kora. In prav je storil! Kdor le more, naj se ogiblje orglarstva. Boljša je sladka zavest stanovske samostojnosti kakor pa plačana sužnost. Uredn.

osobja. Slug je premalo, in še ti niso dovolj inteligentni, da bi umevali izpolnjevati predpise. Kako naj bi en sluga toliko sob snažil, toliko sob ventiliral, ne glede na kurjavo, drugo snaženje in opravilo pri pouku? Koliko sto in sto goldinarjev se izmeče zaradi iracijonelne kurjave! Koliko peči se pokvari, da jih je treba vedno popravljati, ker dotični sluga nima časa ali smisla misliti, kako bo kuril glede na vnanjo temperaturo. Za ta proč vrženi denar bi lahko morebiti še dva pomagača nastavili. Kontrola bi pa morala vedno biti, da dotični organi ne pozabijo svoje naloge. Glede funkcijoniranja ventilacijskih naprav in kurjav določuje ukaz iz leta 1879 v Württembergu, da morajo po dokončani stavbi dotični tehniki učiteljskemu osebju razložiti uporabo teh naprav, ker ni zahtevati, da bi bil učitelj tudi v toliko tehnik. Posebno glede uporabe elektrike pri ventilaciji bi bilo mogoče o naših šolskih poslopih govoriti. Učitelj bi lahko v slučaju potrebe v nekaterih minutah prezračil sobo, ne da bi to pouku škodovalo. Isto velja za regulacijo pri centralni kurjavi, ki je povsod priporočati, ker potrebuje najmanj osebja, je snažna in se da spojit z ventilacijo ter se da regulirati za vsako sobo posebe.

O kvinkvenijah.

„Pedagoškemu društvu“ v Krškem je došla sledeča prošnja:

„Dovoljujem si Vam pošiljati tri odloke, namreč okrajnega in deželnega šolskega sveta ter odlok ministrstva za uk in bogočastje, v preštudiranje v svrhu nasveta, kaj mi je dalje početi, ker so mi vse te inštanice odbile drugo starostno doklado.

Star sem 45 let in oženjen, imam šestero nepreskrbljenih otrok, služim stalno že od l. 1886. pa imam le l. starostno doklado in poleg tega sem šele na 4. mestu v tretjem plačilnem razredu. Kako naj živim!?

Tako velike denarne in moralične kazni nisem zaslužil. To je neprimerna, prevelika kazen radi „nepovoljnih uspehov“.

Še nisem izgubil upanja! Vkljub § 4. dotičnega zakona iz l. 1890. upam, da mi upravno sodišče ugodno stvar reši v smislu istega razsodbe z dne 3. grudnia 1898. l.

Ker obstoji na Kranjskem še tajna kvalifikacija, ne vem, kako in zakaj sem tako počrtnjen, da bi se mi smela tako velika škoda delati. Saj iznaša že okolo 500 gld. in vsako leto okolo 180 gld. več. To je v nebo vpijoča krivica!

Prosim s tem najuljudneje: Slavno „Pedagoško društvo“ naj blagovoli mojo zadevo preštudirati in mi svetovati, kaj je nadalje ukreniti, da ne bom trpel gladu in sramote jaz in moja družina.

V interesu ugleda vsega učiteljskega stanu je, da se ne bo z njim poljubno delalo.

Vem nadalje sicer, da mi je sedaj zadnja pot — pritožba na upravno sodišče. Nisem pa tako izurjen, da bi zamogel tožbo sam korektno sestaviti, katero seveda tudi odvetnik podpiše. Zato prosim, storite Vi to sami, česar ste bolj zmožni od mene.“

Učitelj X v Y.

„Pedagoško društvo“ si ni upalo svetovati tovarišu, da bi se pritožil na upravno sodišče, ker bi se to utegnilo odtegniti razsodbi, kakor se je že enkrat odtegnilo, češ, da ni kompetentno razsojevati, ali so učiteljevi uspehi dovoljni ali ne. Z razsodbo upravnega sodišča z dne

Reasume te-le razprave bi se torej glasil:

Najvažnejša naloga praktične higijene je profilaksa, to je prizadevanje na podlagi spoznanjih vzrokov boleznij ona sredstva uporabljati, katera uničujejo provzročitelje boleznij, na drugi strani pa odvrtačo škodljive vplive za začetek boleznij ter krepe človeški organizem, da se vsem tem škodljivostim tem ložje v bran postavi. V dosego tega namena ne zadostuje samo delovanje posameznikov, masa ljudstva mora biti prepričana o potrebi teh profilaktičnih zahtev higijene. Treba je, da postane vednost in razumevanje nalog higijene pri obvarovanju boleznij obče blago naroda. To izvršiti je naloga šole. Po razumnosti učencev ljudskih, strokovnih in srednjih šol naj se poučujejo glavna vodila higijene. Dotični učitelj mora opustiti vsakršne suhoparne teoretične razprave in teorije, predavanje naj uravna po razumnosti svojih slušateljev v kemiji, fiziki in zomatologiji. Pred vsem se mora ozirati na razmere, ki so s šolo v zvezi.

Da bo pa mladina razumevala nauke higijene in se po njih ravnala, se mora izobraziti pred vsem učiteljstvo v tej vedi. Dokler se pa kaj boljšega ne ukrene, naj se vsaj sedanji zdravstveni predpisi za šole strogo izvajajo.